

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

červenec 2015

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, recepty, tipy na odbornou literaturu i beletrii, zdravý životní styl, náměty na tvořivé činnosti, poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Pobočka Šmidingerovy knihovny Za Parkem
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

jsme moc rádi, že i v horkém létě otevíráte čerstvý Kompost. Podobně jako u několika předchozích čísel přicházejí ty pozitivní zprávy až dlouho po uzávěrce. Poslední šanci, jak se s vámi o ně podělit, je úvodník. Ve stejný den, kdy si většina školáků mohla s vysvědčením v ruce oddechnout a radovat se z nadcházejících dvou měsíců volna, byl oficiálním ředitelem NP Šumava jmenován Mgr. Pavel Hubený. Člověk, kterého osobně považují po velmi dlouhé době za fundovaného ředitele s bohatými zkušenostmi i erudicí pro řízení našeho největšího národního parku. A tak jako si školáci ulevili po deseti měsících plných povinností, část laické i odborné veřejnosti přivítala tuto pozitivní zprávu po nejistých čtrnácti měsících provizorního ředitelování pana Hubeného.

Z obsahu tohoto čísla:

Rys Blondýn a jeho divocí příbuzní...	2
Příroda podle pravítka.....	3
Zvířata v cirkuse – ano, či ne?.....	4
Dvojakost letního období aneb.....	5
Žáci poznávali přírodní perly Pootaví	7
Veget na pokračování – 41. díl.....	7
Z Jindřišského údolí.....	8
Ještě jedno ohlédnutí za letošním....	9
V přírodě.....	10
Plánujete zateplovat a získat dotaci?	10
Jak si na zahrádce pomoci od.....II.	11
Dlouhozobka svízeloá.....	11
Večer s dokumentem – 17. díl.....	12
Snovačka hranatá a nová kniha.....	14
Rich Roll: Hledání ultra.....	14
„Strava pro klid v duši“.....	16
„To slyš, dcerko...“.....	16
Šutr, Baltík, Šlápoty.....	17
Přírodovědná vycházka 1. C.....	18
Jedlé rostliny.....	18

Dozajista je velké procento těch, ve kterých tato zpráva vyvolá pohoršení - ať už z nevědomosti nebo z praktických zájmů, které se Šumavou mají a které se příliš neztotožňují s hlavním posláním parku -

Foto -jj-

ochranou přírody. Ale je důležité si uvědomit, že nový ředitel dokázal především jednu podstatnou věc. Tou je uklidnění velmi vyhrcované situace a otevření rozumného dialogu mezi oběma zneprátenými tábory. Věřím, že tato událost bude mít další pozitivní vliv na Šumavu jako takovou a že budeme moci i v budoucnu s klidným svědomím obdivovat její krásy.

Ať už se budete v létě pohybovat kdekoli, přejeme vám, aby to bylo v co možná nejužším kontaktu s přírodou. Váš Kompost. -jj-

Rys Blondýn a jeho divocí příbuzní

Před více než třemi lety, když jsme psali o besedě s Mgr. Pavlem Šustrem, Ph.D. na téma „Sledování velkých savců na Šumavě“ (viz [zde](#)), jsme doufali, že během času se veřejnost uklidní a vezme snahy o návrat rysa, vlka a dalších původních obyvatel naší krajiny na milost. Zkušenosti z míst s jejich přirozeným výskytem (např. z Beskyd) přece jasně ukazují, že tyto predátoři zastávají v přírodě důležitou úlohu „zdravotní policie“. Místo aby zvěři škodili, jak se traduje mezi myslivci, jsou jí naopak k užítku.

Ve školách, tedy aspoň v některých, už se upustilo od rozlišování zvířat na žádoucí a škodnou, večerníčkoví hrdinové z příběhů natočených p. Václavem Chaloupkem jsou oblíbení mezi dětmi i rodiči... Proč se tedy pořád ještě dozvídáme o případech pytláctví, a to tak častých, že vlastně takto přišel o život každý druhý z rysů reintrodukovaných na Šumavě? Proč nejsou aspoň někteří viníci vypátráni a hnáni k zodpovědnosti, když podle paragrafu 304 mají být stíháni poměrně tvrdými tresty? Mají pocit, že obětavě chrání zvěř proti experimentům pošetilých vědců? Spatřuje veřejnost v rysovi nebezpečnou šelmu, ačkoliv např. divokých prasat se valně nebojí? Bachyně by při pocitu ohrožení mláďat zabíjela zcela jistě, setkání s lidmi (aniž by o tom vůbec věděli) jsou v krajině častá, a přesto k útokům nedochází – proč se tedy obávat plachého rysa? Co vůbec kdo z laiků o velkých savcích ví?

Zrovna v době, kdy jsme začali uvažovat o další besedě na toto téma, jsme se dověděli o p. Jiřím Markovi ze Zooparku Zájezd a o jeho dvou kamarádech, Martinovi Tomášovi a Jiřím Benešovi. A hlavně o rysím mláďeti, kterého se společně ujali. Vypiplali ho místo jeho matky, která měla po komplikovaném porodu dost co dělat sama se sebou a nemohla se o malého Blondáka postarat. Jméno Blondýn dostal rys díky svému výjimečnému zbarvení – bez obvyklých tmavých skvrn. Vyrůstal v bytě Jiřího Marka, a to spolu se psem a dvěma kočkami. Doma i při každodenních procházkách se projevovala jeho přátelská a hravá povaha, a když se ukázalo, že mu vůbec nevadí zájem cizích lidí a nijak jej neplaší ani neunavuje, začalo se s interaktivními besedami. Ty měly samozřejmě obrovský úspěch jak při návštěvách škol, tak při jiných příležitostech. O

Blondýnovi se začalo hodně mluvit a psát (viz např. [zde](#)), a tak se splnilo to, co si všichni přáli: povědomí o rysech a naladění na ně se vylepšilo a snad jim to do budoucna hodně pomůže.

Tady u nás mohli na jaře vidět Blondýna školáci ze ZŠ Dukelská (viz [zde](#)), a protože se pak už rychle dovršil čas jeho vyspívání, byla další strakonická beseda, 3. 6. 2015 v budově gymnázia, už bez něj. V době svých prvních narozenin (22. 5.) dosáhl váhy 22 kg, a ačkoliv není nijak agresivní, mohl by i při nevině hře někoho poranit. Jak probíhalo setkání s ním v době, kdy byl ještě kotětem, zůstalo zaznamenáno na videích (viz např. [zde](#)) a jedním z nich zahájil Jirka Beneš z projektu „Setkání s rysem“ i naši červenou akci. Díval se spolu s námi a bylo znát, že ani jemu se výjevy ze společné procházky nemohou okoukat, i když je viděl už mnohokrát. Že je

Rys Blondýn a Jirka Beneš na procházce, foto archiv J. Beneše

osobně zažil, to jsme mu mohli jen závidět. Bylo krásné vidět Blondýna šplhat po stromě, brodit se vodou nebo číhat, mazlit se a dovádět. Stejně obdivuhodnými zvířaty jsou i jeho divocí příbuzní a o nich byla řeč především.

Dospělý rys uloví kromě hlodavců a jiných drobných zvířat, ryb apod. za rok průměrně 54 větších savců, hlavně srnčí zvěře. To znamená, že asi tak jednou za týden si udělá zásobu masa na další dny a s ním se přizívá i lišky, divoká prasata a další predátoři. Rys sám sežere 2 – 3 kg a zbytek zahrabe, přikryje nebo někdy i vytáhne na strom. Své konkurenty (např. lišku nebo toulavou kočku), pokud se s nimi setká, nemilosrdně zabije. Zdálo by se, že je to zbytečné, vzhledem k jeho mrštnosti a bystrosti – při takových vlastnostech musí přece být dobrým lovcem... Velké kočkovité šelmy ale mají relativně slabé srdce a při razantním útoku se rychle unaví. Dva tři bleskurychlé skoky ze zálohy, a když nevyjdou, kořist unikne. Úspěch při lovu je asi tak dvacetiprocentní. Z narozených mláďat (1 – 4) přežije jen třetina. Ve věku kolem 10 měsíců se osamostatňují, ale drží se v blízkosti matky. Ta je v té době už znovu březí a začíná je odhánět, aby si uhájila dostatek potravy. V místech, kam byli ryši vysazeni, na ně zpočátku není zvěř zvyklá a nedává si dost pozor, ale přibližně po deseti letech se tyto instinkty obnoví a rys naběhává při obhlížení terénu denně spoustu

kilometrů. Udržuje si prostřednictvím pachových značek takové teritorium, kde je aspoň třetina rozlohy tvořená lesem a celková velikost dosahuje 100 – 500 km² (tj. asi tolik, kolik činí např. rozloha Prahy). Protože rysy vedou samotářský život, nesnesou kromě doby páření a výchovy mláďat na svém území žádného dalšího jedince svého druhu. Naproti tomu s vlky nebo vydrami si vzhledem k rozdílnému způsobu lovu nekonkurují.

Kořist rysa se pozná podle toho, že má zlomený vaz a že je načatá od kýty. Jsou-li vyžrané vnitřnosti, udělalo to zvíře, které našlo zahrabané maso dodatečně. Přijde-li na ukrytou srnu myslivec, obvykle ji ohledává, obchází, tím pádem zanechá hodně stop a svého pachu a rysa odradí od toho, aby si tento kus zvěře chodil opakovaně dojídat. Přiměje ho tím k opatření dalšího úlovku – a tím vznikají domněnky, že rys strhne srnu, sežere jen to nejlepší a jde lovit jinou. Podobně matoucí je i pohyb po krajině, protože rys při obíhání svého území projde třeba i několika mysliveckými revíry za sebou a budí to pak dojem, že je jich všude plno. Obojky s GPS a fotopasti ale dokazují pravý opak. Jednotlivci se dají podle polohy skvrn přesně identifikovat, a tak omyl je vyloučen. Díky telemetrii si podle slov p. Beneše mohou zoologové udělat přesnější představu i o dalších rysích vlastnostech. Potvrzuje se, že se vyhýbají jak setkání s lidmi, tak stádům ovcí hlídaným psy. Zaměřují se skutečně na srny, které tvoří vedle menších zvířat 70 % jejich jídelníčku.

Pro ochranu rysů je do budoucna nutné mimo jiné i budování přechodů přes silnice, hlavně přes dálnici v oblasti Českomoravské vrchoviny. Pokud by nedocházelo k oživení krve a v oddělených skupinkách by se zvířata pářila pořád jen mezi sebou, došlo by k degeneraci. Naštěstí zesílila poslední dobou snaha komunikovat s odborníky a vybírat ta správná místa. Dříve tomu tak nebylo, a tak se jeden takový přechod (za 500 milionů Kč!) vybuďoval zbytečně – v úseku, kde jej žádná zvířata nepotřebují. Důležitá je také blízkost lesa a vysázení stromů tak, aby nebyly přechody od nich příliš odděleny.

Na internetu lze prostřednictvím nabídky na facebooku (viz [zde](#)) objednat podobnou akci, jakou jsme zažili my – velice zajímavou a nápaditě připravenou, kterou lze jedinečně doporučit. Doufejme, že se díky intenzivní osvětě splní přání jedné z návštěvnic facebooku, která napsala v závěru svého procítěného veršovaného přání k Blondákovým narozeninám tato slova: „... ať dětské úsměvy tě stále hřejí a jednou se bezpečí svých bratrů dožiješ.“ **-ah-**

Překopávky

Příroda podle pravítka

Pokud existuje ve Strakonících místo, na kterém si můžeme ukázat absurditu dnešní doby v našem vztahu k přírodě – pak je to bezesporu ulice Mlýnská. A to část ulice pod náměstím. Druhá část, od Hvězdy dále, si naštěstí zatím zachovává svou tvář šetrně vklíněnou mezi silniční tah a komplex zeleně u Mlýnského náhonu. I když i zde developerská chapadla začínají načrtávat osud ulice směrem k megalomanským projektům (parkovací domy namísto chátrajících teras), věřím, že se do budoucna podaří zachovat odpočinkový charakter tohoto území navzdory dosti nešťastnému příkladu o sto metrů dále.

Před (leden 2014), foto -jj-

Po (červen 2015), foto -jj-

Ostrov. Ještě necelé dva roky po kolaudaci stavby je obsazená slabá třetina z celkových 44 bytů. Dům, který si vyžádal kácení mnoha dřevin, ohrožuje zbývající zeleň Mlýnského náhonu a snižuje kvalitu bydlení obyvatel této části ulice.

Co ji však snižuje možná ještě více, je tak trochu schizofrenní vnímání okolí domů samotnými obyvateli. Na jedné straně až možná hysterické hodnocení úbytku zeleně stavbou domu při veřejném projednávání budoucí podoby parteru, na druhé straně pak aktivní snaha o likvidaci stromů, rostoucích blíže a částečně stínících řadovému paneláku (viz foto „před“). Po mnohaletých urgencích a opakovaných šetřeních

tak nakonec místní dosáhli svého a docílili skácení dvou vzrostlých zeravů, břízy bělokoré a většiny keřů v této části města. Jediným stromem (s výjimkou dvou smrků živořících uprostřed betonové plochy) „zachráněným“ ve správním řízení je vzrostlý javor klen, rostoucí také poměrně nešťastně blízko fasády domu. Tento strom „získal“ podmienečný odklad na tři roky – po ujetí náhradní výsadby (tím je myšlena náhrada za nejbližší okolí a navíc i za šest pokácených javorů jasanolistých a borovici v trávníku u Ellerovy ul.). Odplatou za tento drzý vstup do správného řízení byla evidentně likvidace zbývajících keřových porostů vnitrobloku.

Jak tedy nakonec vypadá náhradní výsadba, která by měla brzy nahradit vzniklou ekologickou újmu na tomto velmi exponovaném místě? V Ellerově ulici vznikly záhony se suchomilnou vegetací a šesti novými stromky, v samotné Mlýnské pak můžeme při její návštěvě spatřit parodii na stromy v podobě okrasných třešní, které i po olistění přeživších jedinců připomínají spíše hodně prořídla košťata (viz foto „po“). V tomto směru udělal odbor životního prostředí vzhledem k všeobecnému nespolečenskému chování okolo projektu Mlýnská snad maximum a v závěru vyšel vstřícnějším hlasitější částí obyvatel řadového domu. Konkrétně v požadavku na podobu náhradní výsadby – pokud možno žádnou, se skřípějícími zuby takovou, která nebude ani minimálně stínit žádným oknům v domě. Velmi těžko totiž se některým vysvětloval i fakt, že okrasný listnatý strom o maximálním vzrůstu osm metrů rostoucí ve stejné vzdálenosti od paty domu opravdu nebude stínit v létě ani v prvním patře a v zimě už vůbec ne, protože nebude mít tou dobou žádné listy.

Náhradní výsadba v Ellerově ul., foto -jj-

Co tedy v Mlýnské zbylo po naplnění představ místních obyvatel, to je přímka degradovaných stromků rostoucích v kontejnerech a obdélníkové mulčované, šterkové nebo po anglicku střížené ohrádky. Vše pokud možno podle pravítka a dostatečně sterilní. Obyvatelům ulice (mezi které se také počítám) tak zbývá už jen pohled na parkoviště plné aut nebo novým sousedům přes ulici do oken. Jiříčky (o jejichž hníždění jsem psal před dvěma lety v [Kompostu č. 7/2012](#) na str. 10) na mém balkóně již druhým rokem nezahníždily. Mohu se jenom domnívat proč... -jj-

Zvířata v cirkuse – ano, či ne?

V odpovědi na položenou otázku mám jasno. A spolu se mnou i všichni účastníci druhého protestního shromáždění proti využívání zvířat pro zábavu a byznys, které se konalo v sobotu 13. 6. 2015 ve Strakonících. Cílem akce bylo upozornit na fakt, že cirkus není pro ně šťastným domovem. Z kočovné podstaty cirkusů je zřejmé, že zvířata tráví valnou většinu svého života v mobilních a

Účastníci protestu, foto Andrea Sedláčková

tedy velmi malých klecích. Například tygři ussurijští – největší žijící kočkovité šelmy světa, jejichž vystoupení má v programu zahrnuté právě i cirkus Jo-Joo, před kterým se shromáždění konalo, obývají ve volné přírodě teritorium od 20 km² (samice) až do 180 km² (samci). V cirkusech jsou většinou nuceni trávit denně 19 – 20 hodin v klecích o velikosti pouhých 4 m². Při délce 2,5 – 3 m je to prostor opravdu velmi skličující. Takovéto výrazné omezení pohybu, ale i nadměrně hlučné prostředí, časné a dlouhé transporty či nezajištění sociálního kontaktu s jedinci téhož druhu, to vše vyvolává u zvířat stres. Ten často vede až k psychickým poruchám projevujícím se sebepoškozováním, stereotypním chováním či agresivitou. V minulosti se napadení od svého tygra nevyhnul ani pan [Jaromír Joo](#). Při drezuře cirkusových zvířat bývají navíc používány biče, elektrické tyče a jiné násilné pomůcky způsobující bolest. Vše je patrné na zahraničních [videozáznamech](#).

K argumentům obhajujícím působení zvířat v cirkusech patří názor, že napomáhají vzdělávání dětí. S tím nesouhlasím. Přestože děti opravdu tvoří velkou část diváků cirkusových představení, považuji právě pro ně toto prostředí přímo za nevhodné. Děti zde vidí zvířata ve stísněných prostorech zvěřince či nepřírodných polohách v manéži. A mohou tak získat zkreslenou představu o jejich potřebách a chování. Cirkus nevede děti k respektování zvířat v jejich přirozeném prostředí ani k poznání jejich přirozených vzorců chování, proto je podle mého názoru, alespoň ve stávající podobě, přímo v rozporu se školním vzdělávacím plánem.

Druhým asi nejčastějším argumentem pro chov nedomestikovaných zvířat v cirkusech je počet narozených mláďat mnohdy kriticky ohrožených druhů. Tak je tomu třeba u již zmiňovaných tygrů usurijských, kterých žije v současné době ve volné přírodě pouze alarmujících 350 – 400 kusů. Navýšení počtu populace žijící v zajetí, která momentálně čítá přes tisíc jedinců, situaci ale nijak nepomáhá. Člověkem odchované velké šelmy nemají, zvláště kvůli ztrátě schopnosti lovu, reálnou šanci navrátit se zpět do přirozeného prostředí. Potenciál zoologických zahrad, cirkusových zvěřinců i soukromých chovatelů navíc není neomezený a trh s exotickými zvířaty v Evropě se tak stává přesyceným. V loňském roce uvedla BBC s odvoláním na experty statistiku, z které vyplývá, že utracením končí v evropských zoologických zahradách život každoročně několika tisíců zdravých zvířat. Jsou známy i případy [utracení](#) právě velkých kočkovitých šelem. EAZA – Evropská asociace zoologických zahrad umožňuje usmrcení zdravého zvířete z důvodu zabránění příbuzenskému křížení. Je tedy otázkou, jak jsou pro zachování jakéhokoliv druhu, třeba již ve volné přírodě vyhynulého, přínosní jedinci od soukromníků, jejichž genetická příbuznost není známa.

Jeden z tygrů zvěřince cirkusu Jo-Joo ve Strakonících, foto Jakub Čimera

Úplný zákaz vystupování divokých zvířat v cirkusech platí již v desítkách evropských zemí a dalších zemí světa. Minulý měsíc, na základě tlaku veřejnosti, vyslovila podporu takovémuto zakazu i [slovenská a bulharská vláda](#). V České Republice dosud platí pouze zákaz účinkování vyjmenovaných druhů zvířat, jimiž jsou nově narození primáti, ploutvonožci, kytovci (vyjma delfinovitých), nosorožci, hroši a žirafy. Situace v zahraničí ale dává reálnou naději na další změny. Nasvědčuje tomu i velký zájem o kampaň Svobody zvířat „[Chci cirkusy bez zvířat](#)“ a podpora uživatelů sociálních sítí. Stejně jako v jiných zemích, kde k zakazu již došlo, je útlum navrhován tak, aby mohl být proveden postupně.

A jak ono tropické sobotní odpoledne ve Strakonících probíhalo? Po půl jedné se nás před Prvním národním cirkusem Jo-Joo postupně sešlo patnáct. Na obdobném shromáždění v mnohonásobně větším [Brně](#), které se konalo čtrnáct dní před strakonickým protestem, se sešlo třicet aktivistů. Účast tedy podle mě ukázala, že i ve Strakonících máme základnu aktivních ochránců zvířat, která se, jak doufám, bude pouze rozšiřovat. Během začátku se mezi nás dostavil pan principál Joo - zřejmě se záměrem vyvolat konflikt pronesenými slovními urážkami či zastrašit přivedeným tygrem. Nic z toho se mu nepodařilo. Pevně jsme si stáli za svými názory, které jsme prezentovali na několika transparentech, a poklidným způsobem jsme poskytovali informace o tom, proč není cirkus pro zvířata vhodným domovem. S kladnými a souhlasnými reakcemi jsem se osobně setkala spíše předem - při venkovní tvorbě transparentů. Ale věřím, že úvodní otázku článku si položil každý, koho jsme oslovili. A jen tak je změna možná – přes svědomí každého z nás.

Jana Petříková

Dvojakost letního období aneb Co Čech, to motorový sekač

Jak se jmenují jednotlivá roční období, to jsme se učili ve školce. S nimi jsme si spojili i příslušné roční změny. S postupem času si citliví lidé již určitě všimli, že 1. květen je skutečně svátkem práce. Otevrou se vrata kůlen, stodol a sklepů a do pracovního boje vyrazí houfy sekaček bez ohledu na výšku travního nebo rostlinného porostu. O důsledcích tohoto drtivého výpadu na bezobratlé živočichy, např. motýly, jsem již psal. Dnes, protože mám možnost každodenně sledovat palouk sekaný a nekosený, se zaměřím na porovnání těchto dvou míst. U první plochy stihnou vykvést jen podtržené rostliny, zatímco u plochy druhé probíhá kvetení průběžně, rostliny plodí semena a po celou vegetační sezónu může hostit různé druhy živočichů.

Seznam rostlin plochy kosené 2x měsíčně: [hvězdnice chlumní](#), [jetel zvrhlý](#), [jitrocel kopinatý](#), jitrocel větší, kopřiva dvoudomá, [lipnice roční](#), máchelka srstnatá, mochna stříbrná, [podběl lékařský](#), [pohánka hřebenitá](#), pampeliška lékařská, [pryskyřník plazivý](#), [pýr plazivý](#), řebříček obecný, [rozchodník šestiřadý](#), [sedmikráska chudobka](#), škarda dvouletá, [tolice dětelová](#), vlašovičnick větší.

Seznam rostlin plochy kosené jen 3x ročně: černucha damažská, česnáček lékařský, hvězdnice chlumní, jetel luční, jetel zvrhlý, jitrocel kopinatý, jitrocel větší, knotovka bílá, kopřiva dvoudomá, kuklík měst-

ský, mléč rolní, mochna stříbrná, lipnice luční, lipnice roční, locika kompasová, orlíček cf., ovsík vyvýšený, pampeliška lékařská, podběl lékařský, pryskyřník plazivý, pýr plazivý, rožec rolní, řebříček obecný, rozchodník šestiřadý, tollice dětelová, třtina křovištní, třezalka tečkovaná, kapustka obecná, sedmikráska chudobka, srha říznačka, sveřep jalový, škarda dvouletá, štírovník růžkatý, vikev ptačí, vlaštovičník větší.

Z uvedeného seznamu je patrné, jaká je druhová skladba pokoseného a nepokoseného trávníku. Pro úplnost je nutno dodat, že obě místa na sebe navazují a jedná se o prostor u bývalé středověké bašty v Čelakovského ulici. Dále je zcela určité, že nebylo zmapováno veškeré rostlinstvo. U častěji kosené plochy do role vstupuje také nedostupnost a neatraktivnost ně-

U středověké bašty ve Strakonících, foto -vh-

musí být všudypřítomné a ba i někdy až hysterické. V kombinaci s použitím chemie na jiné udržované plochy, včetně soukromých zahrádek, nehledě na obhospodařování velkých monokulturálních zemědělských ploch, však může být poslední kapkou bránící přežití některých rostlin a tvorů. Vždyť obyčejná včela medonosná létá za svou pylovou pastvou nejraději do 1 km. A podobně je na tom i vrabec domácí, který krmí mladé hmyzem. Rovněž migrační schopnosti běžného hmyzu nejsou tak velké, jak se mnohdy domníváme. A navíc tu vstupuje do role vazba mezi jednotlivými živočichy a rostlinami. Nemluvě o tom, že každý správný hospodář, třeba i zatracované družstevní éry, žnul luční porost na první seč a dvě otavy. A pokud mu něco zbylo, co nezkrmil dobyt看em, tak to usušil. V horším případě senážoval. Jak, to záleželo na každém zemědělci jednotlivě. Použití herbicidní a jiné ...idní chemie třeba na chodníky a okolí domů je samostatnou kapitolou, jejíž novověké základy je možno hledat mimo jiné v lidské pohodlnosti a snížené vůli někam dojít pěšky nebo ohnout hřbet a něco utrhnout. Závěrem snad ještě dvě drobné poznámky. To, jak jsem spočítal rostliny na drobných plochách já, si totéž může udělat každý z nás. A pak se třeba rozhodnout. Složení koseného trávníku totiž není definitivní. Pokud by se ponechal pár týdnů odpočinout, spící semena rostlin by se prodrala na svět. Tak tomu bylo i na území, o kterém vyprávím. Před časem zde byl pestrý a živočišným hojně obydlený porost náletových dřevin, ten byl pak vymýcen (bohužel velmi nešetrně - jednorázově, ve vegetační době, bez ponechání aspoň některých perspektivních stromů a keřů) a po nějakou dobu zde byl jen jednotvárný úhor. Kosení třikrát ročně, které je příznivé, ale navrátilo tento palouk zpět k pestrému rostlinnému společenstvu.

Horší je to s živočišnými, resp. hmyzími obyvateli, protože jak jsem mohl pozorovat, izolovanost daného území a hmyzí sterilita městských ulic je zřejmě příčinou toho, že i na této kvetoucí ploše se objevují hmyzové velice ojediněle. Ale třeba se to časem v případě této loučky změní, pokud nepodlehne mechanickému tlaku žacího nože. -vh-

Použitá literatura:

HORSÁK, M., JUŘIČKOVÁ, L., PICKA, J.: Měkkýši České a Slovenské republiky: Molluscs of the Czech and Slovak Republics, 1. vyd., Kabourek, Zlín, 2013.

DOSTÁL, J.: Klíč k úplné květeně ČSR, 2. vyd., ČSAV, Praha, 1958.

SCHAUER, T.: Svět rostlin: 1150 květín, trav, travin, stromů a keřů střední Evropy, 1. vyd., Rebo, Čestlice, 2007.

KIRÁLY, G., VIRÓK, V., MOLNÁR, V. A.: Új magyar fűvészkönyv: Magyarország hajtásos növényei: ábrák. Jósuafo: Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, 2011.

Žáci poznávali přírodní perly Pootaví

Když v Horažďovicích tamní Dům dětí a mládeže otevíral PROUD – centrum ekologické výchovy nabízející týdenní výukové pobyty bavorským a českým školám, mnoho lidí se ptalo: „Co z toho budou mít zdejší děti?“ Obava je to pochopitelná: Děti z okresu asi nebudou chtít jet na týdenní výlet do vedlejšího maloměsta...

Jenže: PROUD nenabízí jen týdenní pobyty, ale i jednodenní výukové aktivity či terénní exkurze. Minulé dva týdny lektori PROUDu, bioložka, lesník či chemická odbornice školám z okolí ukázali, jak takový „den v Pootaví“ může vypadat. Ráno svezl třídy autobus do Horažďovic, odkud se pěšky vyráželo na výpravy do různých směrů. Cílem byla malá chráněná území v okolí, která jsou zvláště nyní na jaře plná květů vzácných rostlin. Sušičtí z Lerchovy ZŠ se vydali na Prácheň a Pučanku, výpravy z volyňské ZŠ a klatovské ZŠ Čapovka vyrazily na Svaté Pole a Kozlovskou stráň a třída z Nalžovských Hor zamířila na vrch Čepičná. Exkurze ale rozhodně nebyly zaměřeny jen na flóru. Cestou i necestou jsme hráli více či méně poučné hry. „Nikdy by mě nenapadlo, že poznám vybraný strom i se zavázanýma očima“ popisuje jednu z nich Kuba ze ZŠ a MŠ Šafránkova z Nalžovských Hor. Na loukách jsme lovili hmyz a s kyselinou v ruce jsme prověřovali, co je a co není vápenec. Navíc se žákům otevřely zapomenuté vyhlídky na Pošumaví na místech, která mají často na dohled od bydliště, ale nikdy na nich nestáli.

Na Práchni jsme samozřejmě nemohli vynechat historii hradu, na Čepičné, Svatém Poli a Pučance jsme obdivovali vzácné orchideje a u silážní jámy jsme při ochutnávce kyselého zelí probrali mléčné kvašení... Vědomosti ze školních lavic a předmětů se tak postupně propojovaly a vynořovaly se vzájemné souvislosti. Pěší kilometry tak docela příjemně ubíhaly a na závěr se žáci dočkali velké a trochu nečekané odměny - občerstvení a prohlídky v nové budově PROUDu. Tak jako celý PROUD byly i tyto exkurze financovány z projektu č. 278 programu přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko Cíl 3. Nepřekvapí proto, že další série exkurzí zamířila za hranice, do nejstaršího národního parku v Německu – Bavorského lesa. I tyto horské túry absolvovali žáci ze škol regionu. Takže... PROUD nabízí zážitky venku nejen přespolním.

Profesionální sklepávací na hmyz promění „nudný výlet na Prácheň“ v napínavý vědecký průzkum, foto Ivana Faustová

Zuzana Trojanová

Kontakt pro dotazy: trojanova.ddm@gmail.com, tel. 778 526 094

Veget na pokračování – 41. díl – Mýtus č. 6 – K „hospodářským zvířatům“ se většinou chováme dobře

I když v poslední době přibývá těch, kteří chápou dnešní systém chovu zvířat jako velmi neutěšený, vnímají ho (bohužel zcela chybně) jako nutné zlo. Velká část z nás dokonce nepovažuje situaci za natolik vážnou, aby nás měla přimět ke změně spotřebitelského chování. Můžeme se jenom domnívat, zda tento zkreslený pohled pramení pouze z neinformovanosti, nebo se jedná o aktivní obranu našich vlastních návyků tváří v tvář nepříjemné realitě. Po konfrontaci s fakty o podobě průmyslového chovu zvířat se velmi často objevuje argument, že situace zdokumentované nejrůznějšími (většinou skrytými) způsoby jsou pouze ojedinělé a politováníhodné případy nebo excesy psychicky narušených zaměstnanců. Z počtu těchto materiálů, ale i ze samotné podstaty systému velkochovů však zcela jasně vyplývá, že se jedná o zcela běžnou praxi. Samozřejmě s narůstající tendencí u intenzifikovaných provozů.

Bez problémů by mohl být tento článek věnován pouze odkazům na takové materiály a pravděpodobně by ochota k jejich zhlédnutí prudce poklesla po otevření prvního z nich. Znechutit však není účel. Pokud kdokoli dokáže s klidným svědomím pohlédnout na skutečnost našeho chování ke zvířatům, právě jemu je určený dokument Pozemšťané (Earthlings), který může být jedním příkladem za všechny. Pokud nedokážete dokument ([zde](#)) zhlédnout do konce, nemusí to znamenat pouze to, že jste citlivější povahy...

Dovolte mi ještě jednu úvahu. Pokud by platil argument uvedený v nadpisu článku, proč by byla místa velkochovů, jatek a ostatních provozů tak pečlivě chráněna před pohledy široké veřejnosti? Proč by bylo dokumentování skutečnosti v mnoha zemích zakázáno nebo dokonce tvrdě postihováno? Odpovědí je možná slavný citát Paula McCartneyho: „Pokud by jatka měla skleněné stěny, každý by byl vegetarián“. Možná jsme zatím natolik hluší právě proto, že každodenní hrůzy těchto míst jsou před námi úzkostlivě skrývány a za normálních okolností je nemáme vůbec šanci spatřit. Známe maso pouze jako úhledně zabalený bezejmenný kus svaloviny ležící v regálu supermarketu.

Při hlubší znalosti legislativy a dozorových orgánů nám začíná být jasné, jak je tato partie rozehrána. Stejně jako u ostatních odvětví průmyslové výroby – článků našeho ekonomického blahobytu – tu zákonné normy neexistují pro ochranu předmětu využívání (v tomto případě zvířat), ale pro ochranu byznysu jako takového. Zákonný rámec možná v extrémních případech směšnými způsoby trestá jednotlivé prohřešky, ale zároveň všudypřítomnými výjimkami a vágními formulacemi udržuje status quo a posiluje speciesistický náhled na druhy tzv. hospodářských zvířat jako na něco méněcenného a určeného k naší vlastní potřebě.

Ačkoliv by se o každém druhu zvířete, který je lidmi využíván, a o způsobu, jakým je to prováděno, dal napsat samostatný sáhodlouhý článek, raději tuto myšlenku také opustím. Daly by se psát bolestivé výpovědi o nosnicích, žijících na ploše velikosti papíru A4, o prasnících ležících několik týdnů v porodních boxech, o telatech kradených matkám 12 hodin po porodu nebo brojlerech lámajících si kosti pod tíhou vlastních těl. Informace jsou však dnes už všude dostupné. Ten, kdo bude chtít, může si je kdykoli vyhledat a rozhodnout se podle nich. Pokud si nedovedeme představit na místě těchto zvířat nás samotné, zkusme si tam představit naše oblíbené domácí mazlíčky (což jsou ve většině případů zvířata na podobné úrovni inteligence a vnímání).

Poměrně často jsou jako řešení této situace označovány biochovy, kde je kladen větší důraz na přirozené potřeby zvířat. Z mého pohledu se však jedná spíše o přechodné řešení do doby, kdy systém zneužívání zvířat pro naše potřeby skončí zcela. Základním problémem biochovů je fakt, že zvířata (i když možná po prožití kvalitnějšího života) končí na stejných jatkách jako zvířata z konvenčních chovů, kde si prožijí to samé peklo. Biochovy neřeší zabíjení mláďat jakožto vedlejšího produktu mléčného a vaječného průmyslu a další dílčí problémy, i když úroveň vykořisťování může být nižší paralelně s poklesem intenzity chovu. Stejně tak i ke zvířatům šetrné malochovy znamenají ekonomickou podporu systému velkochovů nákupem mláďat atd. Pro část spotřebitelů také může občasné pořízení biopotravin živočišného původu znamenat falešný pocit zodpovědného spotřebitelského chování, a tak možná i vymizení snahy o konkrétnější změnu.

Pokud se vrátíme k osvětlení neadekvátnosti původního argumentu – na světě je ročně zabito pro potřebu 7 miliard lidí více než 60 miliard zvířat. Při takovém počtu je jednoduše nemožné, aby takto intenzivní chov probíhal v relativně dobrých podmínkách. Už ze samé podstaty je jasné, že zvířata v nich jsou pouhými výrobními jednotkami a tak je s nimi také nakládáno.

-jj-

Foto Karin Michalovičová

Z Jindřišského údolí

V neděli 24. května jsem měla možnost zúčastnit se průzkumu měkkýšů v Jindřišském údolí u obce Jindřiš vedeného panem

Foto Eva Legátová

Ing. Vilémem Hrdličkou. Území Jindřišského údolí, kudy vede „Jindrova naučná stezka“ a protéká Hamerský potok, je významné výskytem svahových a suťových lesů. Vzhledem k tomu, že patří pro svou nepřístupnost k nejlépe zachovalým lesním společenstvům v území a hostí řadu na Jindřichohradecku vzácných rostlinných druhů, jsou téměř všechny jejich lokality v popředí zájmu ochrany přírody. Stromové patro tvoří hlavně javor klen, hojně je vtroušena jedle. Přimíšeny jsou i další dřeviny jako lípa srdčitá, javor mléč nebo jilm horský. Keřové patro bývá bohatě vyvinuto a tvoří ho líska obecná, zimolez černý a zimolez pýřitý nebo růže převislá. Na sutích s malým podílem zeminy rostou zejména kapradiny, z nichž nejčastější jsou zástupci z rodu kapraď. Se stoupajícím podílem jemnozeme v sutích se do složení rostlinných společenstev suťových lesů začleňují i druhy vyžadující vysoký obsah dusíku v půdě (tzv. nitrofilní druhy) - např. kakost smrdutý, kopřiva dvoudomá a druhy hájů, jako např. jaterník podléška, hrachor jarní, pryšec sladký, svízel lesní či druhy bučin (věsenka nachová, samorostlík klasnatý). K těmto údajům z internetu mohu doplnit ještě kozlík lékařský a dřípatku horskou. Průzkum měkkýší fauny jsme provedli na 7 stanovištích – nejbohatší na druhy byl suťový les (21 druhů), následovala vlhká louka s 19 druhy, stanoviště s dřevinami a kameny (15 druhů), další vlhká louka se

14 druhů, skála s 9 druhů, suť s 8 druhů a na posledním stanovišti jsme našli 5 druhů měkkýšů. Některé druhy měkkýšů byly pro mapování stanoviště společné. Z bezobratlých živočichů mě nejvíce zaujal černý sekáč žlaznatka a pavouk záředník ve svém pavučinovém úkrytu na listu chrastice rákosovité. Děkuji touto cestou manželům Hrdličkovým za pěkný výlet.

Eva Legátová

Ještě jedno ohlédnutí za letošním tahem ropuch

Začátek léta je dobou, kdy se malé žabičky vydávají na svou první pouť z rodných vod, hledají si nové prostředí a můžeme je potkávat, obtížně se jim vyhýbat a zároveň obdivovat jejich chuť do života a vytrvalost v pohybu. Člověk si při tom zavzpomíná na jaro, kdy jsme se snažili chránit dospělé ropuchy, skokany a rosničky, umožnit jim rozmnožení, kdy jsme doufali v úspěch a představovali si přesně tu chvíli, kdy se na cestách začne hemžit drobtina a není kam šlápnout.

Letos byl pro nás tah ropuch ještě zajímavější a poučňější než v minulých letech, a tak po shrnujícím článku Honzy Juráše z předminulého čísla (viz [zde](#)) bych ráda vypsala ještě pár doplňujících podrobností. Začalo to všechno přesně na první jarní den – v sobotu 21. 3. Od 8. 3., kdy byly postaveny zástěny na Volyňské, už jsme museli jezdit na kontroly, co kdyby (jinak by se totiž žáby vysilovaly blouděním u zástěn, pokud už by na ně narazily), ale pořád nic. Až 21. 3. se aspoň trochu oteplilo a pozdě večer i zapršelo. Byli jsme, jako na zavalanou, zrovna na cestě z Volyně (viděli jsme tam v kině zajímavé představení – promítání prastarého němého filmu za hudebního doprovodu skupiny Neuvěřitelně). Zastavili jsme na Nebřehovické silnici a přenesli přes ni směrem k rybníčku 23 žab. Měli jsme radost, že prší v noci, kdy je menší provoz a kdy je naděje, že hodně ropuch přejde i bez naší pomoci.

V dalších dnech se ochladilo a ropuchy se neobjevily, zato byli k vidění skokani, kteří jsou otužilejší. Na silnici se vyskytují málokdy, protože místo rybníků vyhledávají mokřady, a tak když je člověk najde (třeba v příkopu nebo v potoce), většinou je nemusí nikam přesouvat. Situace, kdy táhnou ropuchy a skokani ve stejnou dobu, byla letos mimořádná – v jiných letech skokani začínají a ropuchy pak pokračují až po výraznějším oteplení. Po extrémně mírné zimě, kdy hibernace byla zřejmě neobvyklým počasím narušena, následovalo tak suché jaro, že se není co divit, když se pak žáby chovají jinak, než jim to bylo přírodou předurčeno.

Ve středu 25. 3. bylo poměrně teplo, vlhko, ale vzhledem k nepříjemnému větru to na pokračování tahu moc nevypadalo. Říkali jsme si s Vildou, že žáby nejspíš nebudou riskovat vysychání pokožky a že jedeme na Nebřehovickou možná zbytečně. Vypravili jsme se ale i tak, protože jsme měli zachovat novou pomocnici. Musím říct, že jsme byli po náročném pracovním dni oba unavení a že se nám nikam nechtělo, vedl nás jen pocit povinnosti, když už jsme slíbili přijít na sraz. Ty správné náhody se ale dějí co chvíli a navíc jsou přesně načasované, a tak jsme před naším domem, uprostřed města, viděli kousek nad námi přeletět čápa. Jako kdyby nám chtěl připomenout, že bez žab by měl chudý jídelníček. A že na rozdíl od aut má na některé z nich nárok. Museli jsme se smát, o co líp a rychleji se nám pak šlapalo do pedálů. Na místo jsme dorazili chvíli před soumrakem, nejdřív jsme viděli jen prázdnou silnici, ale jakmile se setmělo, přenesli jsme všichni tři dohromady skoro stovku žab. Z dřívějšíka víme, že když už tah jednou začne, nebývají přestávky v něm ani časté, ani dlouhé, a jakmile to jen trochu jde, žáby pokračují v cestě. I za sucha a větru, jak jsme si mohli ověřit. V noci potom začalo mrholit, vítr se ztišil, a tak se zvýšila pravděpodobnost, že podobně jako 21. 3. stihlo hodně ropuch využít dobu s malým provozem.

Zdalo se, že tah bude pokračovat, ale silné ochlazení jej na několik dní zastavilo úplně. Zbytečně jsme na stanovištích mrzli. Hlavně jsme ale mysleli na žáby, jimž se tohle určitě nezamlouvalo. A tak jsme velice přivítali oteplení a novou práci při přenášení. Několik výkyvů v počasí i v tahu pak ještě přišlo, ale ty už byly mírnější. V polovině dubna pak nastala na Nebřehovické zvláštní situace, kdy ropuchy ze vzdálenějších míst teprve putovaly k rybníčku, zatímco jiné už měly vajíčka nakladená a vracely se zpátky. Vzhledem k častým kontrolám naštěstí bylo možné to vše dobře vyzorovat a vyznat se v tom. Zasluhu na tom mají i naši noví pomocníci, kteří žabí hlídky posílili.

Bude-li nás dost i v příštích letech, dala by se nějaká další lokalita ještě přibrat. Máme radost, že si i nováčkové transfer vysloveně chválili a popisovali nám všelijaké dobrodružné chvíle, které při něm zažili. Je z toho vidět, že při dobré spolupráci se náročná povinnost mění v zábavu a všechno jde daleko snadněji a s větším užitkem. Jsme všem dobrovolníkům vděční jak za samotnou jejich práci, tak (a to ještě snad o něco více) za to, že přivedli nové lidi a ukázali jim, co a jak. Je to totiž docela těžké - hledat a najít někoho spolehlivého, kdo se nedá odradit pozdní hodinou tahu, deštěm nebo tím, že někdy se jede jen na kontrolu

Foto -ah-

a k dobrodružnému sběru nakonec vůbec nedojde. Člověk si při snaze získat nové duše není tak úplně jistý, kudy do toho. I bych o tom ráda ještě někdy příště napsala, protože něco podobného zřejmě prožívají i další dobrovolníci - stálo by tedy za to vyměnit si zkušenosti, zaměřit se na ty dobré a vzájemně se inspirovat.

Chtěli bychom poprosit všechny, kdo se budou v nejbližších dnech pohybovat v přírodě, aby nám pomohli místa s výskytem žab zmapovat – aby hlásili, odkud a kam malé žabičky (i velké žáby) táhnou, jaké překonávají překážky, kde je to naopak pro ně příznivé, atd. atd. Zda je jich méně nebo více než v předchozím roce, jde-li o místa, kde lze srovnávat (připadá nám, že příznivých roků s velkou „úrodou“ mláďat nějak povážlivě ubylo, ale možná je to jen subjektivní pocit a díky společnému mapování terénu bychom do toho časem začali vidět víc). Na jaře při rozmnožovacím tahu se dospělí jedinci snáze uhlídají a transfer přes vozovky je tím usnadněn. V létě je pro žáby pohyb krajinou také nebezpečný, ale doufáme, že když jdou z rybníků, hodně jich projde s vodou propustky a jen některé putují vrchem. Neměli jsme ale zatím dostatek příležitostí podrobně se tím zabývat, a tak bychom vaši pomoc velmi uvítali. **-ah-**

V přírodě

V celém okolí Centra sociální pomoci Vodňany vše kvete, hraje různými barvami, vše úžasně voní a báječně zpívá. Ale jelikož my, senioři a zaměstnanci z CSP Vodňany se jen tak s něčím nespokojíme, rozhodli jsme se vyjet za „humna“ a obhlédnout tuto krásu přírody i jinde. Jako místo k porovnání jsme si vybrali „Zahradu jako od babičky“ v Rudolfově nedaleko Českých Budějovic.

Ihned po příjezdu nám bylo jasné, že Babiččina zahrada bude velkou konkurencí pro tu naši vodňanskou. Vstup do zahrady byl symbolicky skrz bránu, která nás přenesla do království květin a oázy klidu a relaxace. Úzkou, trávou zarostlou pěšinkou jsme se ocitli na jednom z několika paloučků, který z jedné strany ohraničovalo jezírko a z druhé záhon s bylinkami a pestrobarevnými květinami. Před námi se tyčil skleník a nespočet záhonů se zeleninou. Další naše putování z paloučku do paloučku, z oázy do oázy bedlivě střežily keramické víly, pravidelně rozmístěné po zahradě. Celou naši pouť jsme završili v relaxačním domečku jménem „Měsíčnice“, kde jsme v příjemném chládku nabrali síly na zpáteční cestu. Po příjezdu do Vodňan jsme se všichni shodli na jednom – chodit do přírody stojí za to a vřele doporučujeme! **Veronika Klucká**

Foto archiv CSP Vodňany

Plánujete zateplovat a získat dotaci? Nezávisle a bezplatně vám poradíme

Občanské sdružení Energy Centre České Budějovice je poradenské středisko, které svou činnost nabízí pro obyvatele, města, obce a firmy v Jihočeském kraji. Od svého vzniku realizovalo již celou řadu projektů na regionální i evropské úrovni, od organizování seminářů a exkurzí přes energetické studie a audity, měření termovizní kamerou či vydávání informačních brožur a pořádání soutěží pro děti a mládež až po konkrétní realizace energeticky úsporných opatření a instalace zařízení využívajících obnovitelné zdroje energie. Hlavní náplní činnosti ECČB je také bezplatné odborné poradenství. Jedním z bonusů tohoto poradenství, které vám může ušetřit nemalé finanční prostředky, je především jeho nezávislost. Na jednom místě tak získáte cenné informace v podobě ideálního návrhu řešení pro váš stávající rodinný dům, ať už je to návrh dílčího nebo komplexního zateplení, výměny neekologického zdroje vytápění či instalace např. solárních kolektorů. Dále pomoc při návrhu výstavby nového domu a jeho technických systémů. Na všechna tato opatření je i pro tento rok možné čerpat dotace v programu Nová zelená úsporám. Vždy je potřeba nahlížet na objekt komplexně, zhodnotit jak technické, tak i ekonomické možnosti - a toho se vám dostane pouze u nezávislých odborníků z řad energetických specialistů a projektantů, kteří vám nejen poradí, ale i vypracují podklady potřebné pro případné podání žádosti o dotaci. Využít můžete nejen telefonickou a elektronickou formu dotazů, ale i přímo osobní konzultaci na pracovišti ECČB. **Ondřej Pokorný**

Foto archiv ECČB

Bližší informace naleznete na webových stránkách: www.eccb.cz
Telefon: 387 312 580, 773 512 580, bezplatná linka: 800 38 38 38
E-mail: eccb@eccb.cz

Jak si na zahrádce pomoci od rostlinných zbytků a získat kvalitní zem. II.

V minulém článku jsem zaznamenal své poznatky z rozebírání kompostu, který jsem měl na zahradě a využil jsem pro jeho vytvoření toho, co na zahradě přebývá a je domněle k nepotřebě. Nyní zkusím popsat, jak jsem kompost sestavil.

Prvním bonusem pro sestavení kompostu je využití kmínků vánočních stromků, kterých je po vánočních svátcích v našem sídlišti více než dost. Po odvětvení zůstanou tyčky, které v půdě rychle neshnijí, a navíc se s nimi dobře pracuje. Posloužili jako stojny tvořící budoucí rozsah kompostu.

Schválně jsem z nich udělal půdorys budoucího kompostu ve tvaru písmene U. Je snadno přístupný, dobře větratelný a vložená hmota do kompostu v něm dobře hnije. Navíc se lépe rozebírá než jednolitá hromada tlející hmoty. Samotný výplet mezi jednotlivými stojnami jsem udělal z vrbových proutků z nedaleké poražené vrby. Ale stejně dobře poslouží i dlouhé proutí z jabloní přežezávaných na jaře.

A nyní jak kompost zakládat. Na jeho dno se dobré dát drobnou drenáž. Tu uděláme třeba ze slabých proutků nebo stébel rákosu. A potom se už jen vrství posekaná zelená hmota, vrstvička země nebo popela a dále třeba listí ze zahrady. Třeba jabloňové, javorové nebo lipové, které se snadno rozkládá. A opět prohodit vrstvičkou země a udělat jemnou drenáž s větviček nebo suchých stonků vysokých rostlin a vše se opakuje. To co po rozebírání předchozího kompostu zůstane, se může použít opět nebo se spálí a vrátí do kompostu jako popel.

Vrstvená hmota v kompostu se nezdušává ani jinak neupravuje. Stačí startovat proces tlení vrstvičkou země a podporovat jej občasným prolíváním vodou. Kompost se nemusí uzavřít hned najednou, ale vrstvení může probíhat průběžně, tak jak nám dává zahrada materiál pro jeho plnění.

Jaké je výsledné množství vzniklé zeminy a nezetlelých zbytků bylo patrné v první části tohoto pojednání. Navíc při zakládání kompostu byly použity prvky, které se mnohdy povalují okolo nás a na jaře je jich více než dost. Dále nevznikají žádné zplodiny pro výrobu nákladného kompostéru a vše se děje v souladu s přírodou. Co se z ní vzalo, to se do ní vrátí. Takže hodně štěstí a inspirace.

Jan Šimáček

1) Kostra budoucího kompostu, 2) Vrstvení zeminy, natlelých částí, 3) Vrstvení suché trávy, 4) Boční pohled na vznikající kompost, v kterém jsou založeny drobné větve jako drenáž, foto Jan Šimáček

Dlouhozobka svízelová zvaná „čulibrk“ blízko nás

Dlouhozobka svízelová (*Macroglossum stellatarum*)

Dlouhozobka svízelová je motýlem. Motýlem, který připomíná svým letem kolibříka a díky tomu je mnoha lidmi za drobného ptáka považován. K iluzi přispívá i mírně chlupaté tělíčko se „zobáčkem“ a ostrážitý let. V řádu motýlů je dlouhozobka, celý rod, řazena mezi čeled' lišajů. Z pozice četnosti výskytu je druhem ne příliš hojným. Je letním migrantem z jižních částí Evropy a zimu přežívá kukla, výjimečně dospělec. Zajímavá je její větší housenka povětšinou šedohnědé barvy s výrůstkem na zadní části těla. Žírnou rostlinou pro ni je svízel.

Díky dlouhému sosáku se dlouhozobka ráda pase ve městech povětšinou na balkónech, např. na muškátech. Měl jsem možnost pozorovat tohoto motýla na květeně u mostu Jana Palacha ve Strakoncích nebo na levanduli u parkoviště nad Hvězdou. Poslední pozorování mám ze dnů nedávných na našem balkoně na květech okrasného tabáku a sporýše. Ale zalétá i na petunie nebo na polodivokou květenou.

Článek jsem napsal bez příslušných odborností. Tu je možno si načíst třeba ve zmiňované literatuře. Důležité je, abychom tohoto nepokojného tvora nechali v klidu sosat na našich okrasných truhlících. A třeba na něj pamatovali, když si květinovou výzdobu na jaře zakládáme.

Někdy se mně zdá, že v přeteplých městských ulicích je jedním z druhů denních motýlů, kteří jsou schopni ve městě ještě existovat. Mnozí z našich domácích motýlů už to vzdali. A ojedinelé přelety otakárek fenyklových přes městské zahrádky jsou spíše burčující událostí, než aby to byla samozřejmost.

Ještě k tomu druhému názvu v nadpisu. Jméno „čulibrk“ dostal tento hbitý motýl od našich dětí, když byly malé, znaly z magnetofonu scénky Josefa Skupy a převzaly tohle legrační slovo od pana Spejbla. Závěrem ještě drobnou poznámku k neohroženosti dlouhozobky. Pokud k ní nebudete agresivní a budete třeba jen z malé vzdálenosti přihlížet, může se stát, že si vás prohlédne velmi těsně. Tak že uslyšíte šelest jejích křídel. Zažil jsem to. Je to mírumilovný tvor, neútočí, nekouše ani nebodá - tak ji nechte být a třeba vám někdy dovolí udělat pěkné foto. **-vh-**

Použitá literatura:

NOVÁK, I.: Motýli, 1. vyd., Aventinum, Praha, 2002.

Dlouhozobka svízelová, Strakonice, foto -vh-

Večer s dokumentem – 17. díl – Muž, který sází stromy

Nenechte se hned na počátku zmýlit – možná byste si mohli myslet, že dokument, na který se dnes snažíme nalákat, je ztvárněním slavné povídky „Muž, který sázel stromy“ (Jean Giono). Takový film skutečně existuje (viz [zde](#)), avšak dokument, který dnes představíme, je zasazen do zcela jiné doby a jiného místa. I když téma a hlavní myšlenka je podobná. Na česko-slovenského režiséra Michala Gálíka, který je autorem filmu, jsme již v našem seriálu upozorňovali snímkem Zelená

Foto archiv o. s. Kedjom Keku

poušt z roku 2011 (viz [Kompost č. 4/2014](#) str. 7). Jeho druhý významný počin nás zavádí do srdce Afriky - hor Kamerunu. Představuje nám místní kmen Kedjom Keku, což se nechá volně přeložit jako „lidé z lesa“. Seznamuje nás s jejich životním stylem příslušníků kmene, zvyky a také s problémy, kterým musí čelit. Mezi nejvážnější hrozby patří odlesňování, z části způsobené globálním tlakem (pěstování palmy olejné), z části také samotnými rolníky, kteří většinou z důvodu nevzdělanosti po vyčerpání půdy na jednom místě přesouvají svá pole tam, kde rostou vzácné mlžné lesy. Negativní dopady takového jednání si i se všemi širšími důsledky pro životní prostředí (hospodaření s vodou, úbytek vzácných živočichů včetně primátů atd.) naštěstí uvědomují místní stařešinové. V tomto okamžiku vstupuje do hry ústřední postava – skutečný Muž, který sází stromy – Ernest Vunan. Dobrovolník, který obětuje

všechn svůj čas i prostředky do pěstování, šlechtění a výsadby vzácných druhů stromů všude tam, kde kvůli šíření zemědělské půdy dříve zanikly. Věnuje se také osvětě mezi místními rolníky a pozvedává ducha vesnice a víru v lepší budoucnost. Místní komunitě podala pomocnou ruku také česká nezisková organizace [o. s. Kedjom Keku](#) výstavbou školy a dalšími důležitými aktivitami.

Pozvánky - červenec 2015

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Farmářské trhy Strakonice

Pátek 3. a 17., 31. 7., 13 - 17:00, první nádvoří strakonického hradu

Navštivte další z celkem 15 termínů farmářských trhů – 1 x za 14 dní, každý liché pátek, bez přestávky. Doba i místo konání zůstávají nezměněny, a to od 13 do 17 hodin na prvním hradním nádvoří. Ideální pří-

ležitost pro nákup cestou z práce nebo před odjezdem na víkend. K dispozici je široká škála farmářských potravin s ověřeným původem (zboží z marketu u nás nekoupíte) a rukodělné výrobky vhodné nejen jako dárek. Novinkou letošních trhů je rozšíření prodejního prostoru k mostu Jana Palacha. Toto místo bude poskytnuto k prodeji drobných přebytků (zahradkářských, uměleckých aj.), a to bez účastnického poplatku. **Kontakt:** jan.juras@knih-st.cz, 721 658 244. **Více informací:** farmarsketrhy.strakonice.eu -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem a ČSOP zvou dospělé i děti:

Výstavky

Výstavka kvetoucích rostlin k určování (nejen podle knih, ale i s možností konzultace). Pokračují i **další dlouhodobé akce**, např. **Nejmilejší knihy, Paměť strakonických stromů, výstavka fotografií p. Břetislava Kocka nebo Burza námětů na cestování**, kam můžete přinášet své tipy na vyzkoušené dobré ubytování, zajímavá místa, atd.

Strakonické příběhy XIX.

Úterý 21. 7. Strakonické příběhy XIX. Tenkrát za Čejky. Detailní pohled na město Strakonice v době kolem roku 1750. Jednotlivé měšťanské rodiny. Řemeslníci a jejich cechy. Správa panství. Církevní záležitosti. Další vyprávění regionálního historika Karla Skalického v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. **Od 18:00 ve společenském sále ŠK na 3. hradním nádvoří.**

Výlet na Stožecko

Sobota 25. 7. přírodovědný výlet na Stožecko (cca 11 km - lze změnit). **Sraz v 6:55 před nádražím ČD.** V **7:09** jede vlak (s přisedáním ve Volarech) na **Černý Kříž**. Po cestách vedoucích zčásti i mimo turistické trasy (skalní útvary na Hvozdu, výhledy k Boubínu a na Lipensko, zbytky původních smíšených porostů...) vede **Ing. Josef Pecka**, profesionální šumavský průvodce (poplatek 100 Kč - až na místě). Zpět z Černého Kříže (popř. z Ovesné) jede vlak každé dvě hodiny. Není nutné se předem hlásit, stačí přijít ráno na sraz. -ah-

Šmidingerova knihovna zve:

Slunce a sluníčka

1. 7. – 31. 8., ŠK, vstupní hala. Výstava prací dětí ZUŠ Strakonice, třída Mgr. Věry Bělochové.

Knihovna na cestách

Každý den můžete využít služeb knihovny v areálu venkovního plaveckého stadionu ve Strakonících. Zpříjemněte si letní lenošení u vody knížkou, časopisem, komiksem, kriminálním příběhem či romantickou povídkou.

Pozvánky odjinud:

5. ročník soutěže "Jihočeská ratolest"

KRAjská Síť Environmentálních Center (Krasec) a Jihočeský kraj zvou k účasti v 5. ročníku soutěže projektů s přínosem pro ochranu životního prostředí. Jste obec, škola, neziskový subjekt nebo vysokoškolský student? Realizovali jste v období od 1. ledna 2014 do 30. června 2015 projekt či studii týkající se životního prostředí? Přihlaste se do naší soutěže. Uzávěrka přihlášek je stanovena na 9. října 2015. Ve 4 kategoriích budou 1. - 3. místům uděleny finanční odměny ve výši 7000, 5000 nebo 3000 Kč, certifikáty a pestré balíčky regionálních výrobků.

Pro představu, zda váš projekt odpovídá tematickému zaměření soutěže, si můžete prohlédnout přehled oceněných počinů jednotlivých ročníků na [webu Krasce](http://webu.krasce). Najdete zde i přihlášku a pravidla. Další informace získáte u Simony Šafarčíkové, organizátorky soutěže, tel. 725 048 160, e-mail: safarcicka@email.cz.

Katovický otesánek - setkání řezbářů a dřevosochařů

Městys Katovice, František Langmajer a další vás srdečně zvou na setkání řezbářů a dřevosochařů 29. - 30. 8. v Katovicích. Strava a ubytování zajištěno. Po domluvě je možné přijet už v pátek 28. 8. od 16 hod. Možnost prodeje vlastních výrobků. Uzávěrka přihlášek do 30. 7. - počet volných míst je omezen. Bližší info na 723 038 647 nebo na frantisek.rezbar@seznam.cz. Těšíme se na společně strávený tvůrčí víkend.

Drobné smetí

Vláda schválila dva podstatné dokumenty

Vládní kabinet schválil v květnu a červnu dva podstatné dokumenty, které promění tvář české energetiky - Státní energetickou koncepci a Národní akční plán jaderné energetiky. Co z nich pro podobu naší energetiky vyplývá a jaká negativa s sebou nesou se dočtete v tiskové zprávě [zde](#) a v novém čísle [zpravodaje Ďáblík](#).

Fotohlédnutí za červnovými akcemi

Prostřednictvím fotografií můžete zpětně zhodnotit některé z proběhnutých červnových akcí. Terénní workshop [Jedlé rostliny, schůzku MOP](#) nebo [Vege grilovačky](#) na čtyřech místech jakožto zakončení letošní sezóny kurzů zdravého veg(etari)-ánského vaření. Ostatní fotografie naleznete [zde](#).

Za ekologickou politiku 3 méně

Ekologické organizace vystavily tradiční vysvědčení vládě za ekologickou politiku. Co se povedlo, nebo naopak nepovedlo se dočtete [zde](#). -jj-

Literární okno

Snovačka hranatá a nová kniha pro milovníky přírody

V Kompostu [č.2/2015](#) seznámil pan Ing. Vilém Hrdlička čtenáře se zajímavým obyvatelem našich domácností – pavoukem snovačkou domácí. Chtěla bych věnovat pár řádků snovačce hranaté (*Episinus angulatus*), kterou jsem pozorovala 29. 5. 2015 na zdi u strakonického hradu. Tohoto pavouka jsem zaznamenala již druhým rokem také v Horažďovicích v ulici Blatenská na zdi u kruhového objezdu. Druhový název snovačky hranaté souvisí se zvláštním tvarem jejího zadečku, který je protáhlý, na předním okraji vykrojený, dozadu rozšířený, na konci uťatý. Díky nové knize „Atlas Pavouci ČR“ od čtyř autorů (Antonín Kůrka, Milan Řezáč, Rudolf Macek a Jan Dolanský) z nakladatelství Academia jsem se dozvěděla, že snovačka hranatá by se měla vyskytovat v trávě a na keřích na otevřených trávnících, lesních okrajích i v prosvětlených lesích. Dospělce můžeme v přírodě pozorovat od května do srpna. V ČR je kromě horských oblastí udáván roztroušený výskyt. Kniha uvádí i stupeň ohrožení druhu – v tomto případě druh není ohrožený. Nový atlas přibližuje čtenářům asi 875 druhů pavouků žijících v ČR. Kromě zajímavých údajů je plný krásných fotografií, a umožní tak i laikům objevovat tajuplný svět těchto pozoruhodných živočichů. **Eva Legátová**

Foto Eva Legátová

Rich Roll: Hledání ultra

Kniha o životě jednoho z nejlepších světových triatlonistů Riche Rolla patří k těm, kde už předem víte, jak to všechno dopadne, a přesto tím její poutavost nijak netrpí. Tedy aspoň tak soudím podle sebe – přelouskla jsem ji jedním dechem, i když nemám na čtení moc času a navíc nejsem žádný velký sportovní fanda. Na jednu stranu zrovna běh, jízdu na kole a plavání mám odmala moc ráda, na druhou nejsem soutěživý typ a úplně mi stačí radost z pohybu a z toho, že se někam svými vlastními silami přesunu – proč tedy vůbec měřit výkony a s někým je porovnávat? Co ti druzí na tom mají? Proč se honí kolikrát až do úplného vyčerpání, místo aby věnovali ten čas něčemu ještě daleko lepšímu – dejme tomu ručnímu kosení trávy? To je přece také sportovní výkon, a navíc je pak posečeno... Proč vůbec někdo potřebuje sám sobě a ostatním něco dokazovat?

Tak právě tohle se z knížky Riche Rolla můžete dovědět, co konkrétně jeho a některé jeho přátele k vrcholovému sportu dovedlo, a i když to třeba nijak nezmění váš pohled na věc, jsou to nové informace a možnost vidět to všechno jinými očima. Moc se mi líbí upřímnost, s jakou vyprávěč příběhu vzpomíná, aniž by sám sebe litoval nebo dával za vzor. Má zkrátka zajímavé zkušenosti a chce se o ně podělit:

„... Obvykle pro mě hra končila tím, že jsem dostal míčem do brýlí... Když se dnes ohlédnu zpátky, vlastně se ani nemůžu ostatním dětem divit, že ze mě měly legraci. Velmi jsem jim to usnadňoval...“ - takhle nesportovním byl malý Rich školákem, ale pak ho zaujalo plavání. Jeho vzorem v tom byl dědeček, kterého sice sám nepoznal, ale slýchal o jeho vítězstvích. Příklad si bral i od přátel a trenérů. Bohužel i v tom, že se od některých z nich naučil popíjet alkohol, přičemž, jak to bývá, měl pocit, že má vše pod kontrolou a že se nemusí nijak léčit. Až když se dostal do velkých problémů, vzpomatoval se a závislosti se dokázal zbavit. A po čase, když viděl, že tloustne a zadýchává se, ještě navíc od základu změnil svou životosprávu. To mu umožnilo vrátit se ke sportu.

„... Ale aniž jsem o tom věděl, moji rodiče v D. C. vyhledali poradce, aby jim pomohl pochopit nejenom nemoc jako takovou, ale i to, jak se ode mě odpoutat... Schůzku s psychiatrem jsem si domluvil teprve po dalším bolestném selhání, kdy se ve mně otevřelo krátké a úzké okno snahy něco se svým problémem udělat... Když jsem se pozdě v noci motal domů, byl jsem napůl odhodlaný odvolat dohodu s Garrettem, ale pak jsem uviděl tu prokletou fotografii. Skupinové foto plaveckého týmu University of Michigan z roku 1929 s mým dědečkem, kterou jsem dostal od mámy. Ležela na podlaze mého pustého obýváku. Ležela tam celé měsíce a já si jí nevšímám, ale najednou ke mně promluvila a dokázala proniknout skrz mlhu mé opilosti...“

... Nikdy jsem nebyl věřící, natož pak spirituálně zaměřený... Ale začínal jsem chápat, že trvalé vyléčení je čistě spirituální a vychází z přesvědčení, že člověku může sílu a rozum vrátit jen síla větší, než je on sám... A abych to nějak splatil, začal jsem pomáhat jiným, protože se nakonec ukázalo, že úhelným kamenem uzdravení je sloužit. Říká se, že alkoholismus je porucha vnímání. Změň své vnímání, změň svou realitu...“

Foto Andrea Sedláčková

... V devadesátých letech jsem skoro nezvedl ani prst, natož tašku s věcmi na plavání. Když jsem zrovna nepil, trpěl jsem kocovinou a nebyl jsem schopný ani vstát z gauče. Pak se vše točilo kolem mého vyléčení a na cvičení mi nezbýval čas. Nebo jsem si to aspoň namlouval... Měl jsem krásnou a milující manželku, která mi byla oporou, a tři zdravé děti, které mě zbožňovaly. Společně jsme vytvořili domov svých snů. Tak co se to se mnou děje? Proč se cítím tak špatně?... Zhasl jsem světla a začal sunout své skoro metrákové tělo po schodech, ale uprostřed schodiště jsem musel zastavit. Nohy mi ztěžkly a stěží jsem popadal dech... Bylo mi devětatřicet a zmohlo mě osm schodů... Ta dlouho udržovaná představa sebe samého coby pohledného mladého mistra v plavání, jímž jsem se kdysi stal, byla pryč... Hned ráno jsem se ze všeho nejdřív obrátil o pomoc

na svou manželku Julii... Společně jsme zahájili sedmidenní postupný režim, který zahrnoval různé byliny, čaje a šťávy z ovoce a zeleniny... Zkuste přestat s kofeinem, nikotinem a jídlem zároveň. Vypadal jsem příšerně. Cítil jsem se ještě hůř... Třetí den se mlhy začaly zvedat. Mé chuťové buňky se přizpůsobily a vlastně jsem si nový režim začínal užívat...

... Když jsem se po týdenní očistě organismu pustil do vegetariánské diety, zjistil jsem, že vyřadit z jídelníčku maso není zas tak těžké. V podstatě jsem si žádného rozdílu nevšiml. Ale mléčné výrobky? To bylo něco úplně jiného... Po pravdě řečeno si přesně vybavuju, jak jsem usoudil, že dám téhle věci s veganstvím šanci, ale zároveň jsem byl plně přesvědčený, že to stejně nezabere a vydláždím si tak cestu ke svým milovaným cheeseburgerům. Pokud by k tomu skutečně došlo, mohl bych se uklidňovat myšlenkou, že jsem zkusil skutečně všechno... Touha po sýru i po sklence mléka našťastí po týdnu vyprchala. A po deseti dnech mě překvapilo, že se opět cítím tak jako po očistě organismu. V tomto přechodném období jsem spal velmi nepravdělně, přesto mě poháněla až neskutečná energie...

... V určitém bodě svých experimentů s výživou jsem si všiml, že čím živinami nasycenější syrovou zeleninu (především tmaovou listovou) do svého jídelníčku zahrnu, tím více energie mám a tím déle mi vydrží, a mám i vyrovnanější náladu... Když jsem navíc do svých směsí, salátů a rychle opékaných zeleninových jídel přidávat zdravé tuky jako avokádo, kokosový olej a konopný olej, zjistil jsem, že mi to dodává ještě více stabilní energie bez nepříjemných důsledků například na obvod pasu, který se nadále zmenšoval... Předpokládal jsem, že při intenzivním tréninku budu mít ohromnou chuť k jídlu... že v důsledku vyřazení masa a mléčných produktů ze svého jídelníčku budu muset bojovat s chutí k jídlu. Proto mě překvapilo, když jsem zjistil, že jak si tělo postupně zvykalo na tréninkovou zátěž a nutriční hodnota toho, co jsem jedl, se zvyšovala, měl jsem dokonce menší hlad... Myšlenky jsem měl jasnější. Zmizely chvíle ospalosti po jídle, připomínající mírné kóma, o nichž jsem se domníval, že se s nimi nedá nic dělat...

... Hlas kdesi hluboko uvnitř mé hlavy mě nepřestával pohánět: Pokračuj! Jsi na správné cestě... Příběh proměny muže středního věku se navíc šířil mezi lidmi a já jsem si uvědomoval, že mnohé povzbuzuje k pozitivním změnám...“

Co je na vyprávění Riche Rolla obzvlášť sympatické, je věčnost a jednoduchost. V knize jsou vysvětleny principy vytrvaleckého tréninku, zdravého způsobu života, umění skloubit náročné povolání, sport a rodinný život, vypráví se zde podrobnosti z úspěšných závodů, vše je podáno polopaticky a čtivě. Jak také jinak, když máte co do činění s praktikem, který to vše vyzkoušel na vlastní kůži... -ah-

„Strava pro klid v duši“

Kniha s podtitulem „**Jak strava bez masa a mléka léčí tělo i mysl**“ rakouského lékaře a psychoterapeuta Ruedigera Dahlkeho je v posledních letech nejkomplexnější dílo pojednávající o rostlinné stravě. Kniha „Průvodce (začínajícího) vegetariána“ (Davisová B., Melinová V.) na první pohled podobná a o deset let starší se na stejnou problematiku snažila nahlížet z jiného úhlu pohledu a rozdíl mezi oběma možná napovídá obrovský posun, kterého tento výživový směr dosáhl. Pokud byl „Průvodce...“ spíše (na první pohled opatrnějším, ale věcným) návodem „*jak na to?*“, novější „Strava...“ si nebere vůbec žádné servítky, velmi sebevědomě jde rovnou k věci a vysvětluje souvislosti spíše tázáním „*proč?*“. Zatímco starší ze jmenovaných publikací rozebírala do důsledku i ty nejjemnější detaily správně sestaveného rostlinného jídelníčku a pečlivě vysvětlovala veškerou argumentaci a obhajobu tohoto výživového směru před většinovou společností, nová kniha představuje spíše vědeckými studiemi a neprůstředními fakty podloženou sbírku pádných důvodů k přechodu k rostlinné stravě. První část knihy velmi přímě nazvaná „Nemocný díky masu a mléčným výrobkům“ nerozebírá ani tak výhody rostlinné stravy, jako spíše škodlivost živočišných produktů pro lidský organismus a hlavní faktory vzniku nejzávažnějších civilizačních chorob. Četné odkazy na další práce umožňují u každé kapitoly proniknout hlouběji do problematiky, neboť záběr této spíše literární rešerše je obrovský. Namátkou: cholesterol, souvislost kravského mléka a rakoviny, osteoporóza... Druhá část knihy s názvem „Utrpení zvířat“ přináší poměrně hořké hodnocení etických a ekologických důvodů pro minimalizaci živočišných potravin v našem jídelníčku. Pro nezasvěceného čtenáře budou patrně některá fakta velmi alarmující, ale zároveň můžeme s klidným svědomím říci, že vše je nazváno pravými jmény, i když bez příkras. Pro duchovněji založené čtenáře budou jistě velmi zajímavé četné připomínky otázek přenosu negativních forem energií v souvislosti s konzumací masa zvířat žijících v dlouhodobém silném stresu a porážených za otřesných podmínek. Třetí část knihy s názvem „To nejlepší pro tělo a mysl“ byla pro mě osobně nejpřínosnější, neboť odhalila informace, se kterými jsem se ještě v žádné podobné knize nesetkal. A to vztah stravy a našeho psychického rozpoložení. Samozřejmě pak s konkrétními návody, jak je možno náš duševní stav pomocí stravy vylepšit. Nečekejte však žádnou esoteriku. Řeč je o konkrétních látkách hormonální i nehormonální povahy, které mají na naši psychiku možná větší vliv, než si sami dokážeme připustit. V této kapitole se dozvíte mnoho o vitamínu D vznikajícího v pokožce při oslunění, serotoninu – hormonu vyrovnané nálady i ostatních důležitých látkách ovlivňujících naše rozpoložení. V závěru knihy je uvedeno (spíše pro inspiraci) 30 veganských receptů. Ale kuchařka to rozhodně není – těch je na trhu v současné době více než dost. Tato kniha je však v mnoha ohledech jedinečná a doporučení k jejímu přečtení je rozhodně na místě. -jj-

„To slyš, dcerko...“

V minulém čísle Kompostu jsem psala o Janu Husovi a o tom, že z jeho života i díla víme jen nepatrné zlomky, že si o něm a jeho současnicích můžeme pouze něco málo domyslet a že na něj (i na nás) platí slova z písničky pana Václava Nováka: „... Nikdo do nás nevidí...“ Při zájezdu na téma „Krajem Jana Husa, Petra Chelčického a Josefa Holečka“ jsem nechala po autobusu kolovat spoustu knížek z fondu ŠK, odpovídala jsem na dotazy a pro zpestření jsem měla připravený i malý test na provětrání školních i nově nabytých vědomostí. Nešlo o soutěž, takže výsledky nevyšly nijak najevo - každý si svůj výběr z nabízených možností jen pro sebe pomyslel a vzápětí se dověděl řešení. V knihovně si můžete test vyžádat a vyzkoušet ještě i teď a zrovna tak si můžete půjčit něco z příslušné literatury.

Po zájezdu nám mailem přišlo několik velice příznivých ohlasů, a tak doufám, že účel byl splněn. Že se účastníci hlouběji zamysleli nad dávnými událostmi i nad naším vlastním životem. Nedochovaly se žádné tělesné pozůstatky ani hodnověrné portréty mistra Jana a nedá se doložit ani jeho asketický zjev (jaký se k němu hodil v představách našich předků), ani případné příznaky blahobytného způsobu života (který se mu často podsouvá nyní, asi aby jeho statečnost a věrnost působily spíše dojmem naivity nebo pýchy a abychom si z něj nemuseli brát příklad...). Můj osobní názor je ten, že Husovy dopisy i knihy působí upřímným dojmem a že už to samo je velkou hodnotou. Myslím si, že rozhodně „nepil víno“, když „kázal vodu“, že mu šlo o dobrou věc a chtěl v tom být poctivý. Posuďte sami například podle jeho úvah o svědomí:

*... Člověk má se varovati svědomí příliš širokého i svědomí příliš úzkého. Neb svědomí široké často má zlé za dobré, hřích za nehřích... A slove široké mínění, že jakož velký pytel slove široký, že velké věci v se běře, neb dům široký neb vrata široká, jimiž bez zavazení velký kůň, velbloud neb vůz projede, též to svědomí běře v sebe veliké hřichy. Také se má člověk varovati svědomí příliš úzkého, neb to vede člověka k zoufalství, neb dí člověku, že jest příliš zlý, že se hříchů právě nekaje neb nezpo-
vídal, že nic dobře nečiní, a tak že dobré položí člověku za zlé....*

... Běda těm, jež říkají zlému dobré a dobrému zlé... A tak zříd' své žádosti, myšlení a skutky, abys nic ohavného se nedopustila. Postav se sama před sebou, jakobys jiného postavila, a vidíš-li co nehodného, žel sebe, jakobys jiného želela a ještě více...

... To slyš, dcerko, a važ důstojenství duše své, a chovej ji čistě... To slyš, dcerko, a viz, a přichyl ucho své: slyš uchem, viz rozumem, přichyl pilností, abys rozuměla, pamatovala a naplnila. Neb co by bylo platno toto, co jest psáno, bude-li od tebe čteno, rozuměno, a nebylo-li by naplněno? **-ah-**

...

A ještě bych chtěla přidat slova výše zmíněné písně od strakonického autora p. Václava Nováka, jejichž otištění jsem slíbila minule:

Nikdo do nás nevidí

text a hudba Václav Novák

(V podání skupiny Jistem si můžete píseň poslechnout [zde](#).)

Jak bárka ztracená, bloudící mořem, jak v poušti beduín, co hledá stín,
jak poutník bez jména, sám se svým hořem, životem proplouváš a hledáš cíl.

Ref:

Nikdo do nás nevidí.

Můžem se zdát i pro svý známý,

že vůbec nic nám nechybí,

a přesto v nás jsou skryté rány.

Můžem se zdát úplně normální,

a přesto v nás je skrytej pláč,

můžeme být navenek morální,

a přesto kdo ví, co jsme zač.

Láska odvěká staletím prochází, jednomu pomáhá, druhého bodá.

Láska odvěká hledá a nachází, hledá člověka a ruku mu podá.

Ref:

Nikdo do nás nevidí...

V čem hledat podstatu lidského bytí, co pro nás znamená slovíčko žít?

Hledat a nalézat. Chudí i sytí... Hledat a nalézat. Skutečně být...

Ref:

Nikdo do nás nevidí...

Listovka

Šutr, Baltík, Šlápoty...

Vždycky před uzávěrkou nového čísla Kompostu bývám sama zvědavá, které z regionálních osobností se budeme tentokrát věnovat. Některé články mám připravené do zásoby a stačí po jednom z nich sáhnout, další píšu v souvislosti s jinými příspěvky nebo s aktuální událostí, výročím a tak podobně. Pro červencové číslo jsem chtěla vybrat někoho ze strakonických

sportovců – říkala jsem si, že by se takové téma dobře hodilo k nadcházejícím prázdninám i k článku o knížce „Hledání ultra“ na str. 14. Víím o několika amatérech, kteří si oblíbili běh na dlouhé tratě (úspěšný je v tom např. i můj kolega Honza Juráš), tu a tam se dozvídám něco o jejich osobních rekordech nebo o umístění na závodech – a zrovna jako na zavolanou se před měsícem jeden z nich stal vítězem tradičního jarního Šutru v Divoké Šárce. V kategorii 36 km byl totiž z přibližně 60 zúčastněných mužů s časem 2:57:50 nejrychlejší Pavel Veselý, který pochází ze Strakonice (viz [zde](#)). Je mu necelých 26 let, věnuje se několika sportům a z nich má nejraději právě běh. Stejně založený je i bratr Jan (o dva roky mladší), a tak trénují často společně. Znáám je oba už

Pavel Veselý (první zprava), jeho bratr Jan (po jeho pravici) a další vítězové soutěže Baltie, foto Z. Gracík

Betlémská kaple, foto -ah-

odmala a mohu doplnit, že ještě víc než z dobrých výsledků mám radost z pestrosti jejich aktivit. Mezi nimi vyniká programování – s kroužkem vedeným panem učitelem Mgr. Zdeňkem Gracíkem vyhráli, co se dalo (např. soutěž Baltie 2008 – viz [zde](#)), a to přitom rozhodně nejsou z těch, komu jde jen o soutěže a umístění.

Velkým potěšením pro celou rodinu Veselých je společné cestování, a to hlavně vysokohorská turistika. Každý rok se dozvím o jejich nových objevech a sleduji také jejich internetové stránky Šlápoty (viz [zde](#)), kde spolu s přáteli uveřejňují fotografie a tipy. Odkaz na Šlápoty je samozřejmě přínosem i pro tradiční letní akci naší knihovny – „Burzu námětů na cestování“. Letos stejně jako v jiných letech budeme rádi za vaše nápady, kam se vypravit za poznáváním přírody, a hlavně za zkušeností, jaké jste kde získali. A zaujme-li vás něco z naší Burzy, třeba zrovna tipy od tvůrců Šlápot, nezapomeňte je šířit dál.
-ah-

Přírodovědná vycházka 1. C

V pondělí 22. 6. se naše třída 1. C vypravila na vycházku do lesa. Moc jsme se těšily, protože s námi šla paní Hrdličková z naší knihovny Za Parkem.

Dozvěděly jsme se mnoho zajímavých věcí. Prohlédly jsme si, jak se od sebe liší jehličnatý a listnatý les. Až se do lesa vypravíte, podívejte se pod stromy, v listnatém lese je hodně zelených rostlin a keřů. Pod stromy jehličnatými je většinou jen suchá zem. Objevily jsme vyvrácený smrk, mohly jsme si prohlédnout jeho krátké, mělké kořeny. S paní učitelkou jsme si ukazovaly ve škole, jak se kořeny stromů liší.

Paní Hrdličková nám vysvětlila, že smrky v naší strakonické krajině původně moc nerostly. Jsou v našich lesích většinou vysazené. Pocházejí z oblastí, kde jsou úplně jiné podmínky - například velká zima, z které je hlína promrzlá, kořeny stromů se nedostanou hluboko. Tady u nás se pak někdy stane, že se hlína od kořenů odplaví, zafouká silný vítr a smrk se vyvrátí. Také jsme se učily určovat rostliny podle atlasu. Není to vůbec lehké. Musíte si pozorně prohlédnout celou rostlinu, květy, listy. Ukázaly jsme si netýkavku malokvětou, rostlinu, která se sem nastěhovala až z Asie. Bohužel se tu roztahuje a škodí našim rostlinám. Tam, kde rostou vzácné byliny, se musí vytrhávat. Karinka, která chodí na kroužek Malých ochránců přírody, nám to ukázala a všichni jsme si to vyzkoušeli. Měly jsme z vycházky spoustu nových znalostí a navíc břicha plná lesních jahod, které teď dozrávají. Dýchaly jsme čerstvý vzduch a užily si lesní pohodu.

Děkujeme paní Hrdličkové a těšíme se na příště.

Děti z 1. C ZŠ F. L. Čelakovského a Jana Rohová

Prváčci na procházce v listnatém lese, foto -ah-

Jedlý Kompost

Jedlé rostliny

V úterý 16. června se uskutečnil workshop v terénu „Jedlé rostliny“. Společně s botanikem Ing. Radimem Pauličem, provozatelkami zdravého cateringu ZeměDar a 25 účastníky akce jsme se vydali do kopců severně od Strakonice, abychom se naučili rozpoznávat jedlé druhy planých rostlin. Součástí akce byla příprava některých pokrmů na ohni a jejich ochutnávka. Jelikož jsme předem nevěděli, jaké druhy cestou potkáme, a přípravu jídel jsme měli připravenou pouze rámcově, byl výsledek pro všechny překvapením. Některé jedlé rostliny (např. kopřiva) byly pro pokrm dominující, některé sloužily spíše jako doplněk, koření nebo dekorace. Některé rostliny se dají konzumovat i zasyrova, jiné naopak vyžadují tepelnou úpravu, nebo sběr pouze mladých exemplářů. Vzniká tak nepřeberné množství chutí a kombinací. I když měla být vycházka volným pokračováním kurzů vegetariánského vaření, ukázalo se, že okruh zájemců o toto téma byl víceméně jiný. Pro kladné ohlasy jsme se předběžně domluvili akci zopakovat - pravděpodobně v měsíci září a zaměřit ji tentokrát na jedlé a méně známé plody, které můžeme nalézt v okolí Strakonice. Inspiraci pro přípravu dalších pokrmů z jedlých rostlin můžete čerpat např. [zde](#) nebo v [této knize](#). Jaký byl výsledek naší akce, o tom se můžete dočíst dále.

Špenát

Ingredience: kopřiva dvoudomá list, merlík bílý list, česnáček lékařský list, olej, cibule, česnek, sůl

Postup přípravy: Na oleji orestujeme pokrácenou cibuli a česnek, přidáme pokrácené jedlé rostliny a společně krátce podusíme. Dle chuti osolíme.

Foto -jj-

rostliny, bylinky a koření. Osolíme, zalijeme vodou a vaříme do změknutí brambor.

Limonáda

Ingredience: bez černý květ, jahodník list a plod, citron, případně libovolný sirup

Postup přípravy: Vše pokrájíme, případně rozmačkáme a necháme louhovat ve studené vodě nebo sodě.

Polévka

Ingredience: hluchavka list, kontryhel list, česnáček lékařský list, bršlice kozí noha list, pampeliška list, jitrocel kopinatý list, sedmikráska list, čekanka obecná list, merlík bílý list - dvě hrsti divokých bylin, petržel kudrnka, dobromysl, brambory, kořenová zelenina - mrkev, celer, petržel, olej, cibule, česnek, sůl, pepř, muškátový oříšek. Ozdobíme květy hluchavky.

Postup přípravy: Na oleji orestujeme pokrájenou cibuli a kořenovou zeleninu. Přidáme pokrájené brambory, všechny jedlé

Salát

Ingredience: kuklík městský list, merlík bílý list, čekanka obecná list, pampeliška list, česnáček lékařský list, kozlíček polníček, dobromysl list, růže stolistá květ na ozdobu, dubový salát, rajčata, olivový olej, citron, sůl, pepř.

Postup přípravy: Uvedené jedlé rostliny pokrájíme a smícháme s libovolným běžným druhem salátu. Ze zbývajících ingrediencí smícháme dresink. -jj-

Bezová limonáda

Ingredience: 10 l převařená a následně vychladlá voda, 1 kg třtinového cukru, 1/8 l jablečného octa, 15 velkých bezových květů, 2 oloupané pokrájené citróny (případně šťáva z nich)

Postup přípravy: Vše naložíme do vody, mícháme a necháme 24 hodin stát. Poté přecedíme, slijeme do lahví a dáme nejlépe do tmavého sklepa. Lahve pravidelně kontrolujeme. Po určitém čase (několik dní až týdnů) se nastartuje kvasný proces – lahve se začnou nafukovat. Pravidelně upouštíme. V této fázi je limonáda vhodná ke konzumaci. **Iveta Holubová**

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková, Vilém Hrdlička, Eva Legátová, Jana Petříková, Zuzana Trojanová, Veronika Klucká, Ondřej Pokorný, Jan Šimáček, Václav Novák, Iveta Holubová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Alena Hrdličková

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2015

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Inf. centrum NO, Husova 380

Po - Čt: 7:30 - 16:00, Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Mgr. Alena Hrdličková -ah-

Pobočka ŠK Za Parkem, Husova 380

Po a Čt: 13:00 - 18:00, St: 8:00 - 12:00 (otevírací doba půjčovny pro děti a dospělé)

tel.: 380 422 720

E-mail: alena.hrdlickova@knih-st.cz

Ing. Vilém Hrdlička -vh-

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: v.hrdlicka93@gmail.com

